

חסביב לשולחן

המקור בפרשה: כשכיר שנה בשנה יהיה עמו
(כ"ה נ"ג), ב"מ ס"ה א'

עלון שבועי לבני הישיבות סביב נושא הפרשה בעיון בהלכה באגדה ובסוסר

דבר העורר

מרו הגאון הגדול רבי גרשון איידלשטיין שליט"א

ראש ישיבת פוניבז'

מקדש בשכר פעולה,

ובגדר הנידון אם ישנה לשכירות מתוע"ם

שנותן ומדין שוה כסף, משום הכי בעינן שיהא בפעולה שיעור ש"פ.

ומעתה א"ש מש"כ הראשונים לדמות דין מקדש בהנאת הרווחת זמן ההלוואה, לההיא דמקדש בשחוק לפני ורקוד לפני. דהנה מאי דהיה ס"ד דהנאה דארווח לה אימנא לא חשיבא כסף, מבוואר בדברי הר"ן שם דהוא משום שאינו נותן לה כלום מיד ליד, והיינו דאין כאן זכיית ממון שהרי לא זכתה האשה כלל בממונו של המקדש, וס"ד דלענין קנין כסף בעינן זכיית ממון. ולזה הוכיחו הראשונים מהא דבשחוק לפני ורקוד לפני חשיב קנין כסף אע"פ שלא נתן לה כלום מיד ליד, דמינה מוכח דכל שקיבלה הנאה שהיא ש"פ חשיב שקיבלה כסף.

אלא דלפ"ז צ"ב מאי דתלי הגמ' בקידושין ס"ג א' דלינא דמקדש בפעולה, בפלוגתא דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף או אינה אלא לבסוף, דרק למ"ד אינה אלא לבסוף הרי זו מקודשת. וצ"ב דבשלמא אם מקדשה בזה שצריכה להתחייב לו מדין שכר פעולה, שפיר תליא ה"ו בדין החיוב אם ישנו מתחילה ועד סוף או אינו אלא לבסוף, אבל לפי מה שביארנו שמקדשה במה שנותן לה את עצם הפעולה שהוא שוה כסף היאך תלי לה בהאי פלוגתא.

והנראה לומר בזה, דהנה בעיקר הפלוגתא אם ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף או אינה אלא לבסוף יש לעיין, דהרי ודאי כל חלק מפעולה יש בכוחו לחייב שכר עבדו, וכדחזינן בהא דפועל יכול לחזור בו בחצי היום ומשתלם לו כפי עבודתו שטעבד (ב"מ ע"ז א'), וא"כ אמאי לא חייל החיוב בכל פרוטה ופרוטה, ומ"ט דמ"ד אינה אלא לבסוף.

ונראה לומר דיסוד פלוגתתם היא באומדנא, דמ"ד אינה אלא לבסוף סבר דכיון דבלא"ה תשלום שכר הפועל אינו אלא לבסוף, וכדאמרינן אין השכירות משתלמת אלא לבסוף, וכדאמרינן בב"מ ס"ה א', משו"ה דעת הפועלים להסכים שלא יחול החיוב אלא לבסוף, [וכמו דמצינו בקנין לאחר ל', דעושה עתה מעשה קנין ומתנה שחלות הקנין לא תחול אלא לאחר ל', וה"נ בדין שכר פעולה אפשר להתנות שחלות הפעולה תחול לאחר זמן], ואה"נ אם יתנה להדיא שיחול החיוב מיד בכל פרוטה ופרוטה, ודאי לכ"ע חל החיוב מיד, ורק דבסתמא ס"ל ע"ה מ"ד שדרך הפועלים להסכים שלא יחול החיוב ע"ה ע"ה הפעולה אלא לבסוף. אולם המ"ד דסבר שישנה לשכירות מתוע"ם, ס"ל דדעת הפועלים להקפיד בזה שיחול החיוב בכל פרוטה ופרוטה, וזוקפים את החיוב על הבעה"ב במלוה עד גמר הפעולה. [וגם לשיטתו אם התנו בפירוש שלא יחול החיוב עד לבסוף מהני התנאי].

והיינו דתלי בגמ' לדין המקדש בפעולה כגון שחוק לפני וכי"ב, בפלוגתא אם ישנה לשכירות מתוע"ם. דלמ"ד ישנה לשכירות מתוע"ם דס"ל דדעת הפועלים להקפיד שיחול חיוב בכל פרוטה, א"כ אף שבא לקדשה בעצם הפעולה, מ"מ אמדינן לדעתיה שאינו מסכים לעשות פעולה א"כ תתחייב האשה מיד תשלום עבדו כל חלק וחלק מהפעולה וזוקפו עליה במלוה עד גמר הפעולה, ורק אז מקדשה, וא"כ הוי כמקדש במלוה ולא חלים הקידושים. ורק למ"ד אינה לשכירות אלא לבסוף, דס"ל דבעלמא דרך הפועל להסכים שיחול החיוב רק לבסוף, א"כ ה"נ שמקדש בפעולה לבעלמא דלעתיה שמסכים שלא יחול חוב עבדו הפעולה, אלא כל חלק וחלק בפעולה תקבלו האשה עבדו הקידושים שיחולו לבסוף, והר"ל כמקדש לאחר ל' דהנהי, וכמבואר בסוגיא הגמ' בקידושין נ"ט א' דלא דמי למלוה, כיון שמתחילה בתורת קידושין יתנה יהבה ניהלה. (סח"ז אהל חייא קידושין)

המשימה המיוחדת המוטלת על כתפיו בימי ספירת העומר, היא להתכונן מבחינה רוחנית לקבלת התורה בחג השבועות. מתן תורה הוא מאורע שאמנם אירע בעבר, אך הוא חוזר ונשנה מבחינה רוחנית בכל שנה ושנה במועד חג השבועות. הכנה רוחנית זו מתפרסת הן על פני התחום שבין אדם למקום והן בין אדם לחברו. כשאדם מתכונן לקבלת התורה, עליו להיות נכון כאבותיו להכריז: "נעשה ונשמע", להיות מוכן לקיים את כל התורה ולהביא לשיפור המידות ולהשתלמות במצוות שבין אדם לחברו. בהגיע העם למרגלות הר סיני, לפני מתן תורה, נאמר בפסוק: "ויחן שם ישראל נגד ההר" (שמות י"ט, ב). פסוק זה נאמר בשלשן יחיד, להורות שבאותה שעה היה העם כולו מלוכד ומאוחד: "כאיש אחד, בלב אחד".

האחדות הנפלאה ששררה בקרב העם היתה תנאי בסיסי לקבלת התורה. רק כשהגיעו ישראל לאחדות מופתית, עד שהיו כאיש אחד בלב אחד, ירדה עליהם השכינה וניתנה להם תורה. גם כיום, אם רוצים אנו לזכות בכתרה של תורה, חייבים אנו להשתלם תחילה בתחום שבין אדם לחברו. על חובת ההתחשבות בזולת ציוותה אותנו התורה במצוה מפורשת: "וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך, והחזקת בו... וחי אחיך עמך" (ויקרא כ"ה, ל"ה-ל"ו). המצוה "וחי אחיך עמך" משנה את מבטנו על החברה כולה. התורה מנחה את האדם לראות לא רק את עצמו, אלא גם את רעהו. היא מצוה עליו לא להתרכז רק במבט אנוכי על עצמו, אלא לפרוץ את מסגרת האנוכיות. יש לך אדם שכל מחשבתו והגיונו סובבים והולכים סביב עצמו. לעתים הוא מוכן לסייע לזולת, כאשר תצמח מכם תועלת לעצמו. הכל מתחיל באנוכיות ותם באנוכיות.

התורה מחייבת אותנו להתייחס אל הזולת מחמת עצמו. כאשר האדם לומד לחיות לאורו של הכרה זו, גם מבטו על עצמו משתנה. הוא יעלה על דרך המלך של התחשבות ושל התחשבות עם הבריות. דרך המזכה את האדם בברכה שמיימית, באור פניו של הקב"ה, אשר נתן לנו את תורת החיים ואת אהבת החסד, כשהם קשורים וכרוכים זה בזה. (ערכים)

שאלה פתח ראוי פתח

מה המכנה המשותף בין שמחת "ברית מילה" לשמחת "חנוכת הבית" ?! פרטים יבואו...

פועל יכול לחזור בו בחצי היום

מובא בגמ' בבא מציעא דף ס"ה ע"א – מרבין על השכר ואין מרבין על המכר, דהיינו שמוותר לשוכר להוסיף תשלום למשכיר עבור הסכמת המשכיר להמתין מלקבל את דמי השכירות מיד, אבל אסור לקונה להוסיף תשלום למוכר עבור הסכמתו להמתין מלקבל דמי החפץ מהקונה מיד. ומסבירה המשנה בשכירות כיצד? כגון שהשכיר לו את חצירו ואמר לו המשכיר בשעת ההשכרה אם מעכשיו אתה נותן לי את דמי השכירות של כל השנה הרי החצר מושכר לך בעשר סלעים לשנה, ואם תשלם לי את דמי השכירות כל חודש עבור אותו חודש הרי מושכר לך בסלע לחודש ונמצא שמשלם לשנה שנים עשר סלעים מותר שאין זו ריבית, אבל אם מכר לו שדה ואמר לו המוכר אתה מעכשיו אתה נותן לי את דמי השדה הרי היא שלך באלף זוז אבל אם תשלם מאוחר יותר כשיהיה לך כסף אז השדה מכורה ביותר כסף אסור משום ריבית. מסבירה הגמ' לשיטת רבה ורב יוסף שאומרים ששכירות אינה משתלמת אלא לבסוף דהיינו מן הדין חייב השוכר לשלם את דמי השכירות רק בסוף תקופת השכירות והשוכר הזה כיון שלא הגיע הזמן עדיין לגבות ממנו את דמי השכירות שהרי נומדים הם לפני תחילת השכירות נמצא ששני סלעים שמוסיף אינם תשלום עבור מה שממתין המשכיר מלגבות את חובו שהרי עדיין אינו חייב לשלם ממילא השכירות שווה שנים עשר סלעים, ומה שאומר המשכיר לשוכר אם מעכשיו אתה נותן לי הרי הוא לך בעשר סלעים לשנה אין זה משום שכך הוא שיווי דמי השכירות אלא מוזיל את דמי השכירות אם ישלם לו קודם זמנו, אבל כשמדובר במכר שחייב התשלום הוא בשעת הקנין נמצא שהשדה שווה אלף זוז ולכן המתאים זוז שמוסיף לו הם תשלום על מה שממתין מלקבל ממנו את הכסף ואסור משום ריבית. ומאפה לומדים ששכירות אינה משתלמת אלא לבסוף מהפסוק "כשכיר שנה כשנה" (ויקרא כ"ח נ"ג) ללמד ששכירות של שנה זו אינה משתלמת אלא לשנה אחרת. והנה בגמ' ב"ק צ"ט ע"א ובקידושין מ"ח ע"א מובא דיש מי שסובר שישנה לשכירות מתחילה ועד סוף וכתבו התוס' (שם) דאם נאמר דיש שכירות מתחילה ועד סוף לפי"ז איך מותר להרבות במעות השכירות? ומתרצים התוס' שגם למ"ד זה ודאי מודה שאת השכירות משלמים רק בסוף, אלא שהוא סובר שחייב התשלום חל בכל רגע ורגע. וכמו כן לדעת הסובר ששכירות אינה משתלמת אלא לבסוף אין הכוונה שאי אפשר להפסיק באמצע שהרי בגמ' ב"ק קט"ז ע"ב מצינו שפועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום, ולכאורה שזהו משום שישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ולכן בכל רגע שחוזר בו נחשב לסיום המלאכה, אולם י"ל שדין זה אפילו למ"ד שאין שכירות אלא לבסוף וזאת משום שבכל שעה שהפועל חוזר בו ואינו רוצה יותר לעבוד זה נחשב

ישנה לשכירות מתוע"ם במקדש בפעולה

[בגמ' קידושין מ"ח ע"א, עשה לי שירים נזמים וטבעות ואקדש אני לך, כיון שעשאן מקודשת דברי ר' מאיר, וחכמים אומרים אינה מקודשת. במאי קמיפלגי וכו', הכא בישנה לשכירות מתחילה ועד סוף קמיפלגי, מר סבר אינה לשכירות אלא לבסוף (ולהכי כשמחזירן היא מתקדשת), ומר סבר ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף (והר"ל מלוה, והמקדש במלוה אינה מקודשת)]. ולכא"ו קשה אפילו נימא דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף מ"מ תקדש בפרוטה אחרונה, ובפרט לדעת הרשב"א שמתקדשת בגמר המלאכה. והיה אפשר לומר דאירי דמכוש אחרון הוה בו פחות משהו פרוטה, וכעין זה מצינו (ע"ז ט"ו ע"א) לגבי הגיע לכיפה מקום שמעמידין בו עכ"ם אסור לבנותה, ואם בנה שכרו מותר, ומבואר התם דהיינו משום דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ובמכוש אחרון לית ביה פרוטה. אמנם זהו דוחק קצת דאירי הכא רק בכה"ג. ונראה דאפילו הוה הכא מכוש אחרון פרוטה מ"מ אינה מקודשת, דהוה מלוה ופרוטה, והרי דעתה בקידושין הוא על הכל, וזוה לכו"ו אינה מקודשת, דאפי' למ"ד במקדש במלוה ופרוטה דדעתה אפרוטה, היינו כשה שני ענינים שונים, אבל הכא הרי רוצה להתקדש בכל השכירות שחלק ממנה הוא פרוטה וחלק הוא מלוה, ובכה"ג לכו"ו אינה מקודשת. וראי' מאן דמלוה ופרוטה דעתה אפרוטה צריך שיהא דעתה רק על הפרוטה ולא גם על המלוה שזה כבר מגרע, שהרי במלוה אינה יכולה להתקדש, דאם בכה"ג מקודשת ה"נ הוה לה להתקדש שהרי דעתה על הכל גם על הפרוטה וגם על המלוה ודק'. (הערות במס' קידושין מ"ח ע"א)

שעתה הוא סוף השכירות ואין צורך להמתין עד סוף היום. מבואר בראשונים שתחילת מלאכה נחשבת לקנין בשכירות פועלים לענין לחייב את בעל הבית בשכרו של הפועל, וגם אז הפועל נהיה משועבד למלאכה, וכן משמע בחידושי הרמב"ן ב"מ דף ע"ו ע"ב שזה שחייב בעל הבית בשכרם של הפועלים כשהלכו לשדה ולא מצאו תבואה לעבוד בה והפסידו יום עבודה, הוא משום שכשם שאר דברים נקנין בקנין כך שכירות פועלים נקנית בתחילת מלאכה, וכן לשון המרדכי ב"מ פ"ו רמז שמ"ז "הכא דהתחיל במלאכתו וחלה עליו תשלום שכירתו". ומקשים האחרונים שהרי מצינו מחלוקת אם ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף או אין לשכירות אלא לבסוף ומשמע שמה שייכול לתבוע ממנו בגלל שבעל הבית קיבל עבודה מהפועלים ואם לא הרוויח אין מה לתבוע מבעה"ב א"כ למה צריך לשלם כל שכרם הרי לא קיבל מהם שום ריווח? ומסבירים האחרונים דמ"מ חל על גופו השתעבדות שיש עליו תביעה שאם יעבדו יקבלו שכרם, ולכן אף אם העיכוב מצד בעה"ב שאין יכולים לבצע העבודה בשבילו הוא משועבד לשכרם (עי' אבן האזל הלכות מכירה פ"ז ה"ד).

מובא בגמ' ב"מ דף י' ע"א ובב"ק דף קט"ז ע"ב שפועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום שנאמר "כי לי בני ישראל עבדים" עבדי הם ולא עבדים לעבדים, פירוש הדבר פועל שכיר שהוא משכיר את עצמו לזמן וכפוף לפיקוחו ומרותו של בעה"ב דומה במעמדו לעבד ולכן הוא זקוק להגנה זו של זכות חזרה באמצע, וכמובן זה רק בפועל אבל לא בפועל קבלן דהיינו שמשכיר עצמו לעשות מלאכה ויכול לעשותה בכל זמן שירצה לכן אין הוא יכול לחזור בו, וכן כתב רש"י ב"מ דף ע"ז ע"א "לגבי שכירות יש הטעם דעבדי הם ולא עבדים לעבדים אבל בקבלנות אין זה עבד אלא לעצמו", וכ"כ בחידושי הרשב"א ב"מ דף ע"ו. כתב בהגהות מימוניות דפועל יכול לחזור בו בחצי היום דלומדים מעבד עברי שיוצא בגרעון כסף. הקצות החשון בסיומן שלי"ג ס"ק כ"ח כתב שהכוונה ממש לדין גרעון כסף, דהיינו כמו שבעבד יכול לחזיר את הכסף עבור הזמן שלא יעבד ולהפסיק העבודה, כך פועל שעדיין לא קיבל כסף עבור החלק שלא עבד, הרי הוא כאילו שילם עבור החלק הזה של העבד ולא צריך לעבוד אותו יותר. (עי' קובץ הערות עמ"ס יבמות דף ס"ו ע"ב ובקהילות יעקב מסכת בבא מציעא סימן ל"ז).

העתקה

מפורסמת דעתו של הגר"נ קרליץ שליט"א שאסור להעתיק קלטות, ספרים ודיסקים, ואיסור גזל יש בזה הלל הוא גזל החכמה ולא יעשה כן בישראל. ולעומתו שמעתי אומרים כי דעתו של הגר"ש"ז אריעברך זצ"ל שאין איסור העתקה בכל הנ"ל (לכו"ע אין הדבר מוסרי). ודעת המתירים הן משום שלא שייך גזל בדבר שאין בו ממש כמו חכמה, והן משום ייאוש בעלים כי חכמתם נמצאת בכל אתר. ובשו"ת אג"מ או"ח חלק ד' כתב קזה איסור גזל ואסור להעתיק.

דעת מו"ר הגר"ח"פ שיינברג שליט"א

דעתו כי אסור להעתיק והוא איסור גמור וטעמו כי המוכר משייר בעלות בעצם החפץ, בספר בקלטה ובדיסק. והמשתמש בקלטה מקורית הרי הוא משתמש בקלטה שאינה שלו אם משתמש הוא שלא ע"פ רשות הבעלים ודינו כדון שואל שלא מדעת שנחשב גזלן. לכן לדברי הרב המשתמש פטור מלשלם שהרי גזל ע"י השימוש שלא כהוגן והחזיר אח"כ. וכפי ששמעתי ממנו כל איסור זה הוא זיהודי אבל בגוי שאין בו איסור שואל שלא מדעת אפשר שאין איסור זה.

פסח

המשנ"כ בסי' תע"ב הביא כי מהרי"ל היה מו"א כלים יקרים שהיו משכונות של גויים לשולחן הסדר, ומשמע שלא רצה להשתמש משום שואל שלא מדעת בגוי ורק לנוי הרפה לעצמו להשתמש בהם. לכן שו"ע הרב הלכות גזילה סי' ד' מפורש כי גזל על מנת לשלם מותר בגוי. נמצא אם כן כי שימוש בקלטה של גויים במחלוקת היא.

שכירות

יש מוכרים שהתחכמו לכתוב על הדיסקים שהשכרה היא זו ולא מכירה. ודעתם כיוון שרק השכרה היא אם כן חייב השוכר לעשות את רצון המשכיר ולא להשתמש בדיסק שימוש שלא כפי רצונו. והנה לקול גדול עשו לעצמם בזה משום שלשיטתם יהיה מותר להעתיק דיסק מועתק או מרשת מקוונת שהרי לא שכר המעתיק מאומה שנאסור עליו להעתיק.

טבילת כלים

ידוע מה שכתב השו"ע יו"ד סו"ס ק"כ "אם שכח כלי ולא הטביל יתנו מתנה לגוי ואח"כ ישאל ממנו" וכתב הט"ז שם שתקנה זו אינה אלא לפי שעה אבל לזמן רב כיוון שהשתקע עולמית ביד ישראל נחשב לקוח בידו. ולפי זה השכרת קלטות אלו כיוון שנשתקעות הן ביד השוכר והמשכיר אין לו עניין בזה כלל אפשר שנחשב לקוח ביד השוכרים לאחר זמן.

שם הבעלים

ואפשר כי אין קלטת זו משתקעת מבעליה לפי ששם הבעלים עליה עד עולם. אולם כפי הידוע בעלי הקלטת אינם הזמרים, ממילא השתקע שם הבעלים נמצא קס.

לה פרוטה אינה מקודשת כיון שישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ראה טור ושו"ע אבן העזר סי' לח.

כאמור דעת הפוסקים להלכה שישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ראה טור ושו"ע אבן העזר סי' כח וסי' לח סעיף יג. ובענין עבודה זרה ראה בית יוסף יו"ד סי' קלג.

וכתבו התוספות שם שאף שישנה לשכירות מתחילה ועד סוף, מ"מ אינה משתלמת אלא לבסוף, כלומר שהשוכר חייב לתת את התשלום רק בסוף הזמן שהאדם שכר לו לעשות מלאכה עבורו ראה ב"י ש"ס שכאשר הוא שכיר חודש הוא חייב לשלם לו בסוף החודש ובשכיר שנה הוא חייב בסוף השנה או כאשר הוא מחזיר את החפץ ששכר כדמוכח בבבא מציעא סה ע"א. וראה שו"ע ח"ו"מ סי' קכו סעיף יח שכך נפסק ששכירות אינה משתלמת אלא לבסוף.

יש מהאחרונים שכתב לחדש שלא נחלקו בדין ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף כי אם בשכירות פועל, אבל בשכירות קרקע ומטלטלין, כיון דאמרין שכירות ליומיה ממכר הוא, הרי זה כנגמר קנין מכירה שמתחייב מיד בכל התמורה, והוא מתחייב מיד בכל השכירות, זקי בקונטרס הספיקות כלל ז' אות ה' ע"פ הרשב"א שאם מת השוכר חייבים היורשים לשלם כל השכירות וע"י פרק יא הערה ג' ופרק יב הערה ג' ופרק ו סעיף (ד), משא"כ בפועל שיכול לחזור בחצי היום לא נתחייב בכל שכרו, עיי"ש. ויש חולקים וסוברים שאף בשכירות קרקע שייך דין ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף. אבני מילואים [לדו"ז רבינו הקצות החושן, אחיו של רבינו זקי' בעל קונטרס הספיקות הני"ל] סימן כח סי"ק מו, שהוכיח כן מדברי התוס' בקידושין, עיי"ש.

השוכר את הפועל ואמר לו העבר לי מאה חביות במאה פרוטות, ונמצא שיש חבית של יין נסך ביניהן, שכרו אסור, כי יין נסך אסור בהנאה ברייתא ע"ז ס' ע"א, רמב"ם מאכ"א פי"ג הי"ח, טו"ש"ע יו"ד סי' קלג סעיף ג. ועיין הגהות אשר"י שם סה ע"א שאם נמצא שם חבית של יין נסך בנוסף למאה, השכר מותר, שכל השכר אחד הוא, ושכר אותה חבית מעורב בכל השכר תהיה ב"ה ש"ב (מח ב), ריטב"א ע"ז שם, טור שם. ויש מן הראשונים שכתבו שלא אמרו שכל השכר שייך מגיע מחמת אותה חבית, והשכר אסור מפני שאם הוא לא היה מעביר את כל החביות, השוכר- בעל הבית לא היה נותן לו כלום רש"י שם, ראב"ד שם, מאירי למשנה שם סב ע"א, ריטב"א שם סה ע"א, טור שם, ר"ן שם. ועיין ברא"ה שם ולא זכר באגרא עד דשלימו כולו חביות, וראה ש"ל שאני"פ שאינו יכול לעכב את השכר, מ"מ הפועל לא זכה בו עד שייסיים מלאכתו, עיין תוס' ע"ז ע"ב ד"ה אלמא. ועי' השלמה ומאירי ע"ז שם, שלהלכה הגוי יכול לעכב שכרו כדי לשכור פועלים לגמור המלאכה, ואף לסוברים שאינו יכול לעכב, במקום הפסד מודים הם שיכול, (וצ"ב אם ר"ל ששאר השכר מותר, במקום שאין הפסד וגם הגוי יכול לשכור פועלים באותו שכר). ומבאר הראב"ד שהשוכר לא היה חייב לתת לו כלום אם הוא לא היה מעביר את כל החביות כיון ששכירות אינה אלא בסופה ועיין בהערות המהדיר לראב"ד שם שמתה שהרי להלכה ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף, והריטב"א שם כתב שאף לדעת הסוברים, כדעת ההלכה, שישנה לשכירות מתחילה ועד סוף מ"מ הוא לא היה חייב לתת לו כלום והריטב"א לא ביאר מה הטעם שיכול לעכב שכרו. וכ"כ מאירי שם, ועיי"ש שכתב: הרי זה כמי שקיבל מלאכה, ואולי ר"ל שבתנאי השכירות החשיבו את הכל למלאכה אחת, אבל אח"כ כתב שזוכה בכל אחת (מן הפרוטות) בשעתה, וכתב שאין הדבר מוכיח לעכב.

בכמה סוגיות ב"ש"י קידושין מח ע"א-ע"ב, סג ע"א, ב"ק צט ע"א-ע"ב. וראה גם ע"ז יט ע"ב, נחלקו תנאים ואמוראים אם ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף, או שאינה לשכירות אלא בסוף, כלומר האם כאשר אדם [בעל הבית] שוכר פועל שיעשה עבורו פעולה כלשהיא, האם בכל רגע שמשלים הפועל לעשות פעולה ששכרה פרוטה מתחייב השוכר - בעל הבית לשלם לו את אותה פרוטה, והוא נעשה כלווה של פרוטה מהפועל, וכך מצטברת פרוטה לפרוטה ולבסוף הוא חייב לו את כל שכרו, או שהשוכר - בעל הבית מתחייב לשלם רק כאשר הפועל מסיים את העבודה ומחזיר לו את הדבר שנעשתה בו הפעולה.

ומצינו ב"ש"י כמה נפ"מ הנובעים ממחלוקת זו, בעיקר לגבי קידושין ראה תוספות על הגמרות שם שהנפקא מינה בדין זה אינה אלא לענין קידושין אם נשתי כמלוה, ולענין בונה לעבודה זרה, ועיין קצות החושן סי' שלב סק"ד, וברית יהודה פרק כט בערה א ובדני הלוואה פרק יא הערה נד בדין המחמת חוב שכירות במעמד שלושתם, וש"ו"ת שאל ומושיב מהדו"ג ח"א סי' תסט.

וכך נאמר בקידושין מח ע"א ובב"ק צט ע"א תניא עשה לי שירים נזמים וטבעות ואקדש אני לך, כלומר שאם אשה נתנה לאיש זהב ואמרה לו שיעשה לה מהם נזמים טבעות כיון שעשאן מקודשת, דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים אינה מקודשת עד שיגיע מומן לידה וכו', ובאחד הדרכים בביאור המחלוקת אמרו שם בגמרא - דכולי עלמא מקדש במלוה אינה מקודשת, והכא בישנה לשכירות מתחלה ועד סוף קמפלגי, מר סבר אינה לשכירות אלא בסוף, כלומר שרק כאשר הוא מחזיר לה את הנזמים והטבעות, היא מתחייבת לשלם לו, וכאשר הוא מוחל לה על שכן העבודה לשם קידושין הוא מוחל לה עליהם כאשר הם אצלה ואין כאן מלוה כשהוא מחזיר אותם לה, ומר סבר ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף כל פרוטה ופרוטה כשנמרה נתחייב בה בעל המלאכה לפועל בשכירות עשיית המלאכה ולכן כשהוא מחזיר אותם לה היא לה מלוה למפרע. ובגמרא שם מצינו דרכים נוספות בביאור מחלוקת רבי מאיר וחכמים. הלכה כדעת חכמים שאינה מקודשת עד שיגיעו הנזמים והטבעות לידה כיון שישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ראה טור ושו"ע אבן העזר סי' כח.

עוד מצינו בקידושין סג ע"א שנחלקו בדבר זה המשנה והברייתא. שלדעת המשנה ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ולדעת הברייתא אינה שכירות אלא לבסוף. - וכך נאמר במשנה "האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאדבר עליך לשלשון ואעשה עמך כפועל, דבר עליה לשלשון ועשה עמה כפועל - מקודשת, ואם לאו - אינה מקודשת". ומדייק ריש לקיש בגמרא שם מזה שנקטו במשנה בלשון "על מנת שאדבר עליך לשלשון, וכו'", ולא נקטו בלשון "בשכר שאדבר עליך לשלשון, וכו'", שדווקא בנתן לה שווה פרוטה היא מקודשת, ואינה מקודשת שכר הפעולה עצמה כיון שישנה לשכירות מתחילה ועד סוף, א"כ בכל רגע ורגע שהוא עשה עבורה מעשה ששווה פרוטה היא מתחייבת לשלם לו ונתחבת והוא נחשב כמלוה, ואין אשה מתקדשת במחילת הלוואה. והביאו בגמרא שם שתי ברייתות שנאמר בהם שהאשה מתקדשת אף כשאינו נותן לה פרוטה, שסברו שאינה לשכירות אלא לבסוף. וכך נאמר בברייתא הראשונה "בשכר שהרכבתיך על החמור, שהושבתך בקרון או בספינה - אינה מקודשת, בשכר שארכיבך על החמור, שאושבתך בקרון או בספינה - מקודשת", ובברייתא השניה נאמר "תניא שב עמי בצוותא ואקדש לך, שחוק לפני, רקוד לפני, עשה כדימוס הזה, שמין, אם יש בו שוה פרוטה מקודשת, ואם לאו אינה מקודשת". הלכה כדעת המשנה שאם לא יתן

מערכת נכבדה,
קהל קוראים יקר,
כידוע, קוראי "מסביב לשולחן"
נמנים על הציבור התורני
האיכותי, וישנה סבירות גבוהה כי
לרבים מהם יש חידושים על
ההגדה של פסח.
האגף לתרבות תורנית בירושלים
יצא החודש בקריאה להמוני בית
ישראל אודות "ההגדה של כלל
ישראל" אותה אנו מבקשים
להוציא לאור אי"ה לקראת חג
הפסח התשע"ב.

בימים אלו, לאחר חג הפסח
זורמים ב"ה לאגף עשרות רבות
של ווארטים וחידושים של
תלמידי חכמים לצד קובעי עיתים
לתורה, אברכים לצד באים בימים,
רבנים ויושבי על מדין לצד עמד
בית ישראל.

למותר לציין, כי החומר יעבור
עריכה בע"ה ע"י צוות ת"ח
מובהקים שיבחר את אשר ראוי
להקריב, כדי שיהא זה בבחינת
דבר נאה ומתקבל.

בנוסף, אי"ה יהיה בהגדה מדור
מיוחד בשם "דור דור ודורשיו"
שיכלול חידושים מאת גדולי הדור
שליט"א.

כידוע, וכפי שכתב היעב"ץ בספרו
"מגדל עוז": "אם כותב חידושי
תורה ומוסר לרבים, אין קץ
לשכרו" והרי לכל יהודי יש חלק
בתורה.

מעבר לסיפוק ולעידוד הרב שיש
למי שזכה לחדש חידוש טוב,
שזה יודפס אי"ה עלי ספר ויופץ
לרבים, החידושים הנבחרים יזכו
בל"ג את שולחיהם בפרס מיוחד.
לכן, שבה בזאת הקריאה לכל מי
שבאמתחתו חידוש או ווארט על
"ההגדה של פסח" מוזמן לשלוח
את חידושי לפקס: 6296429 -
02 או לדוא"ל:

ktzzipi@jerusalem.muni.il

כמובו, יש לכתוב בצורה ברורה
את שם השולח, כתובת ומספרי
טלפון ונייד. תנאי המבצע ניתן
לקבל באגף בטל: 6297549 - 02
בין השעות 14:00 - 12:00.
לתשומת לב, ניתן להגיש רק עד
לתאריך כ' באייר תשע"א
(24/5/2011).

בברכה,
גבריאל שטאובר
מנהל האגף לתרבות תורנית
עיריית ירושלים

הנושאים הנאים

בהר - ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף, כשכיר שנה בשנה יהיה עמו (כ"ה נ"ט, ב"מ סי' א').
בחוקותי - עניני עמל התורה, אם בחוקותי תלכו (כ"ו ג') וברש"י, שתהיו עמלים בתורה.
במדבר - דיני מנחת העומר - עניינא דיומא
נשא - עניני שתי הלחם, ענינא דיומא.
בהעלותך - הפסקה.

מכון ירושלים
יצא לאור מחדש יצירת הפאר
אוצר מפרשי ההגדה
על
הגדה של פסח
ניתן להשיג בכריכה מהודרת ובכריכה רגילה

מוסד קרבן ישראל
הרב קוק
חדש מי באר מסכת שבועות קרבן ישראל מסכת חולין

